



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 499/2016-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDACTED] zastúpenej JUDr. Martinou Červenkovou, advokátkou, Nevädzová 6B, Bratislava, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 61 P 172/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 61 P 172/2014 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 61 P 172/2014 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 800 € (slovom osemsto eur), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 454,74 € (slovom štyristopäťdesiatštyri eur a sedemdesiatštyri centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Martiny Červenkovéj, Nevádzová 6B, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 499/2016-11 zo 17. augusta 2016 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 61 P 172/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“). V časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom okresným súdom, v ktorom je sťažovateľka ako matka maloletej [REDAKOVANÉ] v procesnej pozícii navrhovateľky „o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu“, dochádza k zbytočným prietahom. Konanie sa na jej návrh začalo 29. októbra 2014 a doteraz nebolo vo veci rozhodnuté, hoci ide o vec starostlivosti súdu o maloleté dieťa. Sťažovateľka

namieta, že okresný súd odročil viacero pojednávanií bez toho, aby na to boli splnené zákonné podmienky, pričom poukázala na účelové konanie otca maloletej. Sťažovateľka podala 11. marca 2016 aj sťažnosť na prietahy v konaní, na ktorú reagovala predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr. 2028/2016 zo 7. apríla 2016, v ktorom sťažnosť sťažovateľky vyhodnotila ako dôvodnú, a to v časti spôsobených prietahov v konaní v období od 24. júna 2015 do 21. marca 2016, kedy súd stanovil termín pojednávania a vykonal niekoľko ďalších procesných úkonov.

Sťažovateľka vytkla okresnému súdu nečinnosť a neefektívnosť konania a tiež konštatovala, že nejde o právne ani skutkovo zložitú vec a táto *„si vyžaduje urýchlený postup v konaní vzhľadom na právne a faktické postavenie a budúcnosť maloletého dieťaťa“*.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a aby mu prikázal zaplatiť jej finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. Spr. 2102/2016 zo 6. októbra 2016 doručeným ústavnému súdu 12. októbra 2016 vyjadrila k sťažnosti predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla:

„... Vo veci bola mnou vyhodnotená sťažnosť sťažovateľky na prietahy v konaní ako dôvodná v časti zbytočných prietahov v konaní v období od 24.06.2015 do 21.03 2016, kedy súd síce vykonával úkony, avšak nie v takej intenzite, ako si to vyžaduje povaha konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletého dieťaťa, ktoré si vo všeobecnosti vyžaduje postup súdu s osobitnou starostlivosťou.“

Považujem však za potrebné poukázať aj na správanie sa účastníkov konania a hlavne sťažovateľky, ktorá poukazuje na prietahy v konaní a žiada primerané finančné zadosťučinenie, avšak na stanovený termín pojednávania sa nedostavila a žiadala cez právnu zástupkyňu odročenie pojednávania z dôvodu, že sa mieni s otcom dieťaťa dohodnúť.“

K predmetnému vyjadreniu bol priložený aj chronologický prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní.

Predsedička okresného súdu vo vyjadrení vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K vyjadreniu okresného súdu zaujala na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právna zástupkyňa sťažovateľky. Táto vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 31. októbra 2016 uviedla:

„... správanie otca maloletej a spôsobené prietahy v napadnutom konaní v období od 24.06.2015 do 21.03.2016 (t.j. cca 9 kalendárnych mesiacov) zapríčinené nečinnosťou Okresného súdu Bratislava II nemôžu byť na ujmu sťažovateľky a už vonkoncom nie na ujmu maloletého dieťaťa, ktorého záujem má byť vždy uprednostňovaný. ...v období od 24.06.2015 do 21.03.2016 nevykonal Okresný súd Bratislava II žiaden úkon v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn.: 61P 172/2014, čo vyplýva nielen z chronologického prehľadu procesných úkonov priloženého k vyjadreniu Okresného súdu Bratislava II zo dňa 06.10.2016, ale aj zo súdneho spisu, kedy sťažovateľka žiadala prostredníctvom svojej právnej zástupkyne o vytýčenie pojednávania dňa 24.06.2015 a opakovane aj dňa 18.01.2016. Okresný súd Bratislava II aj napriek písomným žiadostiam sťažovateľky o vytýčenie termínu pojednávania, ani jednej žiadosti nevyhovel. Termín pojednávania v napadnutom konaní bol Okresným súdom Bratislava II vytýčený až po podaní sťažnosti na prietahy adresovanej pani predsedníčke Okresného súdu Bratislava II. Sťažovateľka má eminentný záujem na rýchлом prejednaní právnej veci, nakoľko predmetom napadnutého konania je úprava pomerov k jej maloletému dieťaťu, čo si vyžaduje urýchlenný postup v napadnutom konaní vzhľadom na právne a faktické postavenie maloletého dieťaťa a v neposlednom rade aj budúcnosť maloletého dieťaťa. Nie je možné sa preto stotožniť s argumentáciou Okresného súdu Bratislava II, ktorý vo svojom písomnom vyjadrení zo dňa 06.10.2016 poukazuje na správanie účastníkov konania a hlavne sťažovateľky.“

K argumentácii okresného súdu, ktorou poukázal aj na správanie účastníkov konania, a najmä sťažovateľky právna zástupkyňa sťažovateľky uviedla, že „sťažovateľka žiadala

prostredníctvom právnej zástupkyne Okresný súd Bratislava II o odročenie pojednávania len jediný krát a to konkrétne na pojednávaní konanom dňa 02.06.2016 o 13.00 hod., nakoľko pred už pred týmto pojednávaním s návrhom matky na odročenie vyjadril súhlas aj otec maloletej a to z dôvodu možnosti uzavretia rodičovskej dohody (v nadväznosti na uvedené uvádzame ďalej aj, že v prípade neúčasti matky na pojednávaní jej neprítomnosť bola vždy riadne a dôvodne ospravedlnená jej právnou zástupkyňou a súdom uznaná)...“.

Právna zástupkyňa sťažovateľky zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľkou označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6

ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka navrhovateľkou v konaní o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh na úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, ktorý má priamo vplyv na kvalitu životnej úrovne maloletej, preto ústavný súd je toho názoru, že takéto konania si vyžadujú mimoriadnu starostlivosť a pozornosť súdu, ktorá by mala viesť k efektívnemu a rýchlemu postupu v konaní. Tento názor je premietnutý do požiadavky vyplývajúcej z § 176 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení platnom do 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“), v zmysle ktorého ak zákon neustanovuje inak, vo veciach starostlivosti súdu o maloletých rozhodne súd bez zbytočného odkladu najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa začatia konania.

Ústavný súd ďalej pri hodnotení okolností tohto prípadu a predovšetkým pri posudzovaní dĺžky konania zhodne s ESLP (napr. H. v. United Kingdom z 8. 7. 1987) prihliadol aj na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletého dieťaťa a jeho osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom (m. m. I. ÚS 419/2015).

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľky ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľka čiastočne, hoci nie až tak významnou mierou, tiež prispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania, a to nedostavením sa na pojednávania konané 26. marca 2015 a 2. júna 2016 a žiadosťou o ich odročenie. Tieto skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu napadnutého konania a zistil, že okresný súd od 24. júna 2015 do 21. marca 2016 vo veci nevykonal žiadny úkon. Celková doba nečinnosti okresného súdu tak predstavuje takmer 9 mesiacov. Je teda správne tvrdenie právnej zástupkyne s'ťažovateľky uvedené v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu, že v uvedenom období okresný súd nevykonal žiadny úkon v napadnutom konaní, keďže ani ústavný súd z predloženého súdneho spisu ani z chronologického prehľadu procesných úkonov nezistil, že by okresný súd v uvedenom období vykonal akýkoľvek úkon. Uvedené obdobie ako zbytočný priet'ah uznal aj okresný súd.

Ústavný súd zdôrazňuje už uvedené, že konanie s takýmto predmetom si vyžaduje promptný postup okresného súdu. S ohľadom na túto skutočnosť a fakt, že konanie v čase doručenia s'ťažnosti prebiehalo vyše rok a sedem mesiacov v rozpore z ustanovením § 176 ods. 3 OSP a že okresný súd bol úplne nečinný v období dlhom takmer 9 mesiacov, je dostatočným dôvodom na vyslovenie porušenia označených práv s'ťažovateľky.

Vychádzajúc z týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 61 P 172/2014 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľky, mu prikázal, aby v konaní vedenom

pod sp. zn. 61 P 172/2014 konal bez zbytočných prierahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 5 000 €, čo odôvodnila dlhotrvajúcou právnou neistotou a tiež tým, že s maloletým dieťaťom sú vystavení finančnej neistote a že na ich strane došlo k nezvratným a nenapraviteľným následkom.

Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní takmer 9 mesiacov, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 800 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľky si uplatnila trovy konania, ktoré vyčíslila v celkovej sume 454,74 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Sťažovateľkou uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v požadovanej sume.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2016